

J. H. B.

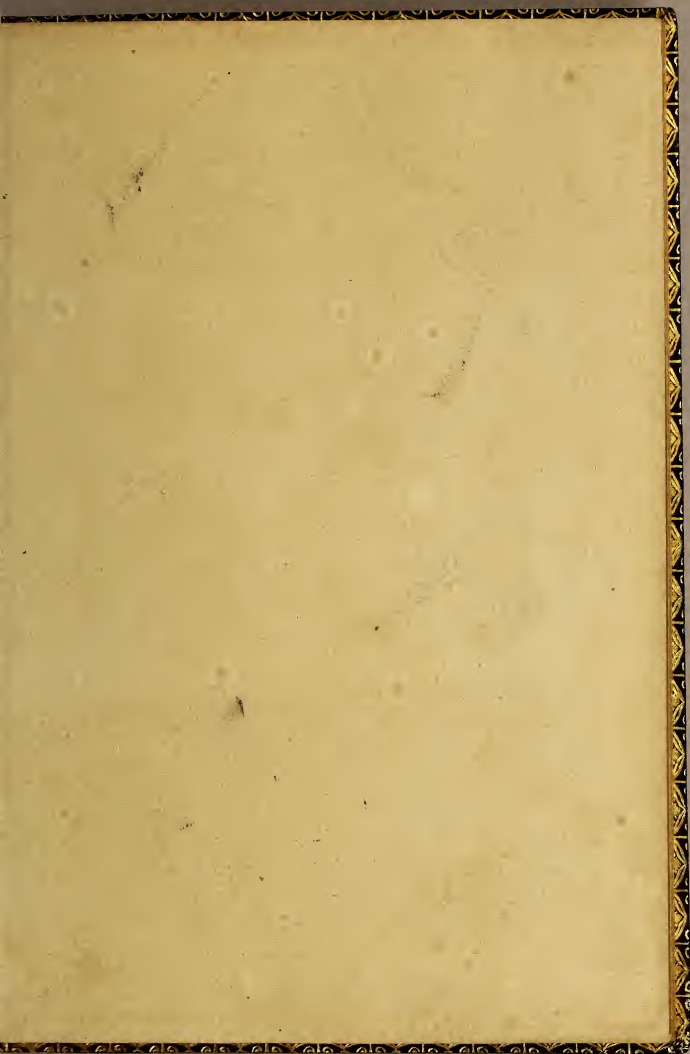
John Carter Brown.

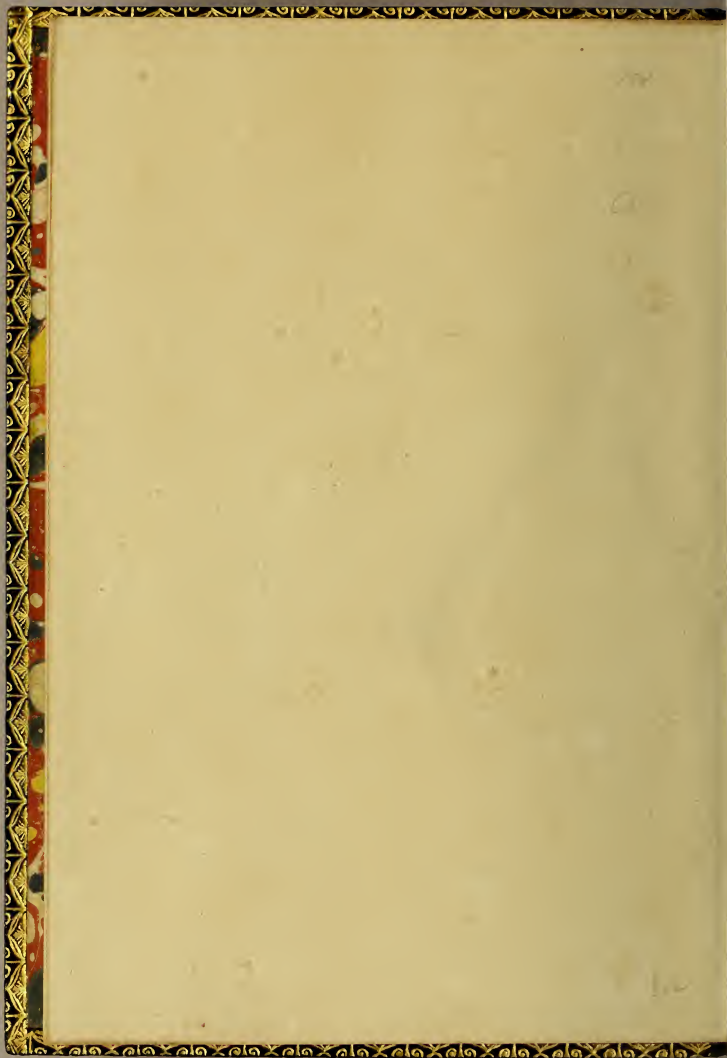

Germany No. 30.

1st ed Nov 1523.2nd ed Jan 1523-4 ?

But see Huth Catalogue
 No. 4857, where it is
 said the year began
 in Cologne with
 January 1, and where
 other reasons are
 given for calling
 this the first
 edition.

DE MOLVCCIS IN
 sulis, itemq; alijs pluribus mirãdis, quæ
 nouissima Castellanorum nauigatio Se-
 reniſſ. Imperatoris Caroli .V. auspicio
 suscepta, nuper inuenit: Maximiliani
 Transyluani ad Reuerendiſſ. Cardina-
 lem Saltzburgensem epistola lectu per-
 quam iucunda.

REVERENDISSIME ac Illustriss. Domine, do
mine mi unice, humilli. commen. Redijt his diebus
una ex quinque illis nauibus, quas Caesar superioribus annis
dū Cesare & Augustæ esbet, in alienū & tot iā seculis in-
cognitū orbem miserat, ad inquirendum insulas, in quibus
aromata pueniūt. Nam licet Lusitani Portugallen. ex au-
rea Chersonesso, quā nunc Malacchē putamus, magnā
uim eorū ad nos deferāt, nihil tamē Indiae illae suae praeter
piper gignunt. Reliqua enī ut cynamomū, gariophilū &
myristicā nucē quā muscatā, & operimentū eius, quē flo-
rem muscatæ uocamus, ad suos Indos ex longinquis atq;
adeo nomine tantū cognitis insulis aduehi certū est, nau-
ibus nullo ferramēto, sed palmarū folijs dūtaxat cōpactis,
quarū uela rotunda sunt, & hæc quoq; ex uimine palma-
rum cōtexta. Hoc genus nauium iuncas appellant, unico
tantū uento secundo aut aduerso agi solitas. Nec mirum,
quum hæc oībus ferē seculis nostris mortalibus incogni-
tæ fuerint. Nam quæcūq; hætenus de aromatum hmoi na-
tuo solo à priscis autoribus prodita legimus, partim pror-
sus fabulosa sunt, partim à ueritate tam aliena, ut etiam
regiones illæ ubi ipsi aromata gigni prodidere, ab ijs oris
ubi nunc ea nasci cōpertum est, paulo minus distēt q̄ nos
ab eis seiungimur. Nam ut reliqua omittā, tradidit Hero-
dotus alioqui clarissimus autor, cynamomum in auiū ni-
dis reperiri, in quos uolucres illud ex lōgissimis regionibus,
& praesertim Phœnix (cuius nidū nescio quis unq̄ ui-
derit) detulissent. Plynius uero qui certius aliquid afferre
posse sibi uidebatur, q̄ iam ante atatē suā, tum Alexādri

Magnitudo aliorum classibus multa illustrata fuissent, tradit cynamomum gigni in Aethiopia Troglodytis conubio commixta. Quum nunc copertum sit cynamomum longissime ab omni Aethiopia gigni, & maxime Troglodytarum, hoc est, in speluncis subterraneis habitantium. Nostris autem qui nunc rediere, quibus nihil tam cognitum erat quam Aethiopia, necessarium fuerat, prius quam has insulas reppererint & huc redierint, uniuersum orbem idemque sub amplissimo plerumque parallelolo circuire: quae nauigatio cum & admirabilis habeatur, & nostra superiorum aetate ulla, non modo non inuenta, sed nec unquam tentata fuerit: statui & cursum eius & totius rei seriem R. D. T. quam uerissime scribere. Cur autem mihi & a duce classis & a singulis nautis qui cum eo rediere, referri omnia diligentissime. Retulerunt autem & Caesari, & alijs multis singula quidem ea fide & sinceritate, ut non modo nihil fabulosi afferre, sed fabulosa omnia alia, ueteribus autoribus perditata refellere & reprobare narratione sua uideretur. Nam quae Monoscelos seu Scyopodas, Scyritas, Spitameos, Pigmaeos & multa hominum monstra potius quam homines esse crediderit. Cum & a Castellanis occiderent per meridiem & a Portugallensibus in orientem uelificatibus tot loca ultra tropicum Capricornum quaesita, inuenta, lustrataque fuerint: ab his autem nostris, reliquus uniuersus orbis nauigatione nunc peragratus sit, neque tamen unquam de hominum monstruosis hominibus certi quicquam audiri potuerit, credi debet ea omnia fabulosa & mendacia esse anilia, nullo certo autore per manus quodammodo tradita. Sed ne ego cui totus nunc orbis peragrandus est, in oratione mea exordio nimium digrediar, ad rem uenio.

CVM HINC ante annos ferè triginta Castellani in
occidete, Portugallenses autè in oriente nouas atq; incogni
tas terras perquirere cœpissent, ne alter alteri impedimen
to essent, partiti sunt duo hi reges inter se terrarum orbẽ
summi pontificis puta Alexandri sexti auctoritate, hac ra
tione, ut ab Insulis Hesperidum, quas nunc promont o
rij seu capitis uiridis appellant, recta in occidentem trecen
tum sexaginta miliaria, quas leucas uocant, linea uersus
Arcticum, & altera uersus australem polum protende
retur, quoad rursus coirent, orbemq; in duas partes aqua
les diuideret. Et quicquid incognita terra in parte orienta
li detegeretur, hoc Portugallensibus cederet: quicquid in
occidentali, Castellanis. Hinc factum est, ut Castellani per
meridiem in occidentem semper nauigauerint, & ibi conti
nentem terrã amplissimam, insulas uero maximas & in
numeras auri & margaritarum aliarumq; opum diuites,
& nunc postremo ingentem urbem mediterraneã Tenosti
cã in lacu quodam Venctiarum more sitam inuenerint. De
qua multa & magna, uera tamen, Petrus martyr memo
riæ prodidit, auctor circa rerum fidem quã elegantiam
sermonis accuratior. Portugallenses uero, per meridiẽ &
littora Hesperidũ Ichthyophagorũ athiopum æquinoctia
lem & Tropicum Capricorni prætereuntes, in orientem
nauigauerunt: & multas maximasq; prius incognitas in
sulas, atq; adeo Nili fontes & Troglodytas iuenerunt. Illinc
per Arabicum & Persicum sinus in Indiã littora intra Gã
gem, ubi nunc maximum emporium idem & regnum est
Calicuticum, delati sunt. Hinc ad Taprobanen quã nunc

Zamaſaram uocant nauigarunt. Nam ubi Ptolemæus, Ply
nius, & reliqui Cosmographi, Taprobanem poſuere, nulla
nunc eſt inſula, quæ ulla ratione ea eſſe aut credi poſſit. In-
de ad auream Cherſonneſſum ubi nunc Malaccha celeberrima
rima urbs & maximum orientis emporium ſitum eſt per-
uenerunt. Ex hac ſinum magnum ingreſſi ſunt, ad Sinarum
uſq; populos, quos nunc Schinas uocant, ubi candidam gen-
tem & civilem ſatis reppererunt, Germanis noſtris ſimile.
Credunt Seres & Scythas Aſiaticos eoſq; protendi. Et li-
cet incertus quidam rumor peruagaretur, Portugalleneſes
in Orientem eoſq; progreſſos, ut limitibus ſuis tranſcen-
ſis in Caſtellenorum terminos uenerit, Malacchã et & ſinũ
magnum intra noſtras fines cõtineri, oĩa tamen dicta potius
q̃ credita ſuere, donec ante quadriennium Ferdinandus Ma-
gellanus Portugallen. uir clarus, & qui multis annis Portu-
gallen. nauium præfectus, oras totius orientis peragraret.
in odium regis ſui, quem in ſe ingratiffimum querebatur,
& Chriſtophorus Haro frater ſoceri mei, qui ex Vlyſſipo-
ne, quã uulgo Liſbonam uocant, per ſuos multos annos in
oriẽte illo & tandem eum Sinarum populis mercaturam
fecerat, ita ut earum rerum magnum uſum habere. Is quo-
q; iniuria à portugallen. rege accepta, ſe in Caſtellam pa-
triam recepit: Cæſari oſtenderet, nondũ quidem ſatis com-
pertum utrum Malaccha Caſtellanorum ſinibus aut Portu-
gallen. cõtineretur. Propterea qđ hæcenus nulla certalõgi-
tudinũ rō inueniri potuiſſet ſatis tamẽ cõſtare, ſinũ magnũ
& Sinarum populos, ad Caſtellanorum nauigationem pti-
nere. Hoc item haberi longe certiffimum, inſulas quas Mo-

luccas uocant, in quibus aromata omnia gignerentur, & unde in Malacchā adueherentur, in occidentē Castellanonrū cōtineri, posseq; ad illas nauigari, & inde aromata facilius minoreq; impēsa & pretiotanquam ex natiuo solo in Castellam deportari. Ratio nauigationis erat, ut ex occidentē subter inferius hemisphærium in orientem usq; nauigerent. Res penē ardua & uana uisa est. Non q; graue existimabatur, rectē ex occidentē in orientem subter hemisphærium uehi, sed q; incertum esset, utrū ingeniosa natura, quæ nihil nō summa cū prouidentia constituit. ita orientē ab occidentē partim mari, partim terra distinxisset, ut hoc itinere & nauigationis cursu ad orientē perueniri posset. Non enim cōpertum erat, utrum illa ingens regio, quam terrā firmā uocāt, occidentale mare ab orientali disterneret, liquebat continentem illam ab austro in meridiē & inde in occidentem uergere. Repertus etiā ad septētrionē regiones duas, quarū alterā Baccalarum à nouo genere pisciū, alterā terram floridam uocāt. Quæ si terræ huic firmæ coniungerentur, nequaquam ex occidentē in orientem posse deferrī: cum nihil de freto aliquo huius terræ quod transiri posset, licet diligentissime magnisq; laboribus perquisitum, nunquam tamen inuentū esset. Per Portugallensium autem limites & orientē, rem incertam & longe periculosissimam iudicabant, Quæ de re Casari & suis uisum est, eos quidē rem ut magnæ spei, sic maioris difficultatis polliceri. Cūq; uterq; in diem duceretur, obtulit Magellanus sese iturū Christophorus autē

impensis suis & suorum classem instructurum dummodo
autoritate & auspiciis Caesaris nauigare liceret. In quo
dum obstinatius persisterent, parauit Caesar ipse classem
quinque nauium, & huic Magellanus dux praeficitur. Man-
data erant ut ad littora terrae firmae uersus austrum na-
uigarent, donec illius regionis aut finem, aut fretum ali-
quod inueniret, per quod ad odoriferas illas Moluccas per-
ueniri posset. Soluit itaque Magellanus die decimo Augusti,
Anno. M. D. XIX. quinque nauibus ex Hispali. Vnde pau-
cis diebus ad insulas Fortunatas, quae nunc Canariae passim
appellantur uentum est. Ad Hesperidum inde insulas per-
uenere, à quibus cursum suum inter occidentem & meridi-
em uersus continentem illam quam supra memorauimus
cepere, ac intra certos dies felici nauigatione promotori-
um detexere, cui sanctae Mariae nomen inditum est. Vbi
Iohannes Ruydias Solius nauium praefectus, dum iussu re-
gis Ferdinandi catholici littora huius continentis classe per-
uagaretur, ab Antropophagis quos Indi canibales uocant,
cum aliquot sociis suis comestus fuerat. Hinc nostri per-
petuo cursu huius continentis littora legere, quae longissi-
mo tractu in austrum, quam nunc plagam sub australi
polo appellandam duco, & paululum ad occidentem
uergentia protendantur, ita ut Tropicum capricor-
ni ad multos gradus transcenderint. Sed non tam faci-
le quam dixi. Sunt enim ultimo Martii sequentis an-
ni delati ad sinum cui sancto Iuliano nomen imposuere.
Hic polum antarcticum. 49. gradus, & $\frac{1}{3}$ sup̄ horizontē

3

A 7

suum illis eleuatum, tam ex altitudine & declinatione so-
lis ab æquinoctiali, qua iam plurimū & plus q̄ altero quo-
uis sydere nautæ nostri utuntur, q̄ ex ipsius Antartici al-
titudine deprnderint. Lōgitudinem uero à Fortunatis in
sulis in occidentem 56. gradus tradidere. Nam cum prisci
Cosmographi, & præsertim Ptolemæus, longitudes loco-
rum à Fortunatis insulis in orientē usq; ad Cattigaram cē-
tum & octoginta gradibus metiretur, & nostri q̄ longissi-
me in occidente nauigauerint, cœpere à fortunatis insulis
per occidentē ut debuere, usq; ad Cattigarā alios 180. gra-
dus designare. Tamē nostri nautæ propterea quod in tā lō-
ginqua adeoq; à terra distante nauigatiōe, longitudini cer-
ta signa terminosq; sibi præfigere designarēq; possunt: po-
tius mihi in longitudinū rōne hallucinari, q̄ quicq; certi at-
tulisse uidetur. Attamē ea interim qualiaciūq; fuerint, do-
nec certiora reperiātur, nō prorsus reijciēda sed admittē-
da existimo. Sinus hi cœstus uidebatur, & speciem freti re-
ferre. Quāobrē Magellanus præfectus duabus nauibus si-
nus sitū explorare iubet. Ipse reliquas in alto anchoris fir-
mat. Post biduū relatū est. sinū uadosum nec longius in ter-
rā prætendi. Nostri in reditu aliquot Indos, ad littora con-
chylia legentes cōspexere. Indos uocāt omniū incognitarū
terrarū indigenas. Erāt proceræ longitudinis, palmorū sci-
licet decē, ferinis pellibus tecti, fusciore q̄ regionis situs po-
stularēt, ad quos aū aliquot ex nostris in terrā egrederen-
tur, atq; illis tintinnabula & chartas papyraceas depictas
ostenderent, cœpere nostros ad rude murmur & incon-
ditū carnē circū saltātes, utq; nostris sui admirationē face

vent, demifere absq; nausea sesquicubiales sagittas per
guttur ad stomachi usq; fundū. Quas, ptinus rursus extra
hentes quasi ea re fortitudinē suā ostentassent, gaudere uisi
sunt. Venere tandē tres tanq̄ legati, & nostros signis qui-
busdā orarunt, ut secum longius in terram: progrederen-
tur, quasi essent eos omni hospitalitate excepturi: Mittit
Magellanus cū his uiros septē bene instructos, ut regionē
& gentē diligenter quoad possent indagarent. Hi cū eis ad
mediterranea regiois. 7. miliaria profecti sunt, uentum est
in desertū & inuiū nemus. Hic erat tugurium humile ad
modū & ferarū pellibus coopertū. Duæ erāt in eo mansio-
nes, in altera mulieres cū prole sua, in altera uiri uersabā-
tur. Mulieres & infantuli tredecim & uiri quinq; erant.
Hi hospites suos ferali apparatu, q̄ tamē illis regius uideba-
ture excepere. Occisum ē aīal qđ haud multū ab onagris dif-
ferre uidebatur, huius carnes semitostas nostris apposuerunt
nillo alio cibo neq; potu apposito. Nostris noctu præter mo-
rē sub pellibus cubare necessariū erat, ob ingētē uim niui-
um & uentorum. Quare priusq̄ dormirēt excubias dispo-
nunt. Idē & indi faciunt, qui ad focum horribile quid ster-
tētes, prope nostros strati erant. Quum illuxisset, nostri po-
stulāt, ut cum omni familia unā secum ad naues reuertere-
tur. Qđ cum Indi illi diu negassent, & nostri hoc imperio
suis exigere cœpissent, ingrediūtur uiri ferale illud gyneci-
um. Hispani arbitrati sunt eos cum uxoribus hanc trāsni-
grationē cōsultare. Cum interim alijs quibusdā horribili-
bus pellibus, a plāta pedis ad summum uerticē tecti, facie ua-
rijs coloribus infecta, arcubus & sagittis ad prælium terri-

bili & stupendo hoc accinctu ornati & longe maioris q̄
antea statura in aciē prodeūt. Hispani, qui ad manus de-
ueniendū putabāt, pixidem emitti iubent. Qui ictus etsi ir-
ritus fuisset, egregii tamē gigantes, qui paulo ante Iouem
debellaturi uidebantur, hoc sonitu adeo sunt deterriti ut
protinus de pace loqui cœptū sit. Summa erat ut tres uiri
reliqua familia dimissa, cum nostris ad naues redirēt. Itur
itaq; ad naues. Sed quum nostri non mō gigantulorum cur-
sum, sed nec passus cursu æquare posse at, duo ex iis ex iti-
nere ad cōspectum onagri procul in monte pascētis quasi
hunc insēcuturi essent, fuga euasere. Tertius ad naues per-
ductus, sed inedia, quā sibi Indorum more ex tædio indix-
erat, intra paucos dies extinctus est. Et licet præfectus na-
uium ad tugurium illud reuississet, ut denuo unum aliq̄
gigantū eorū caperet, quē p rei nouitate Cæsari afferret,
nemo tamē inuentus est, sed oēs unā cum tugurio aliō se-
se transtulerūt. Vnde liquet gentē illā quoq; uagā esse, nec
postea nostri, licet ad sinū illum p multos dies ut infra me-
morabimus permāssissent, Indum amplius in littore illo cō-
spexere: sed nec tanti etiā quicq̄ in ea regione eē arbitra-
ti, quo & mediterranea illius longius scrutari deberent.
Et quanquā Magellanus animaduerneret longiorē mansi-
onem illic inutilem esse, tamen quia mare aliquot dies flu-
ctuosum, cœlumq; turbidum essent, & terra illa conti-
nue ad austrum uergeret, ut quo magis progrederen-
tur, eo regionem frigidiorē inuenturi eēnt, discessus neces-
sario de die in diē dilatus est, donec iā mensis Maius ade-
rat, à quo illic asperissima hyems sēuire incipit, atq; adeo,

ut iam in nostra æstate ibidem hyemã dum eēt. Prospiciens
autem Magellanus nauigationem diurnã fore, cõme-
tum inter suos, quo longius copia eius suppeteret, parcius
iubet distribui. Hispani ubi per aliquot dies rem æquani-
miter tulissent, hyemis quoq; magnitudinem ac terræ ri-
gorem ueriti, orarūt tandem præfectũ suum Magellanũ,
ut quoniã animaduerteret regionem illã perpetuo tractũ
in austrum protendi, nec spem finis illius aut freti superes-
se, hyemen quoq; seuã imminentem, & multos inedia re-
rumq; incõmoditate extinctos, sese quoq; legem illã sum-
ptuariã quã tulisset, diutius nõ posse sustinere: Cæsarem
autem nunquã eius animi fuisse, ut quicq; obstinatus ten-
tari deberet, cui natura ceteræq; difficultates obstarent,
labores suos iam satis perspectos probatosq; fore. Quũ eo
usq; prouectũ iã essent, quo nulla nõquam mortalium uel
audacia uel temeritas progredi ausa fuisset. Posse aut̃ faci-
le, stante ab austro uento intra aliquot dies, si meridie uer-
sus uelificarēt, in mitiorem aliquam plagam deferri. At cõ-
tra Magellanus, cui iam decretum erat aut mori aut cõ-
cepta perficere, respondet sibi à Cæsare cursum nauigatio-
nis præscriptum, à quo neq; posset neq; uellet ulla ratione
discedere, & propterea eousq; nauigaturũ, quoad terræ
huius aut finem aut fretũ inueniret. Quod et si hyeme ob-
stante in præsentia præstare nõ posset, in æstate tamen re-
gonis illius rem facilem fore. Siquidem ipsos tunc uersus
Antarcticum terræ huius tractum secuturos, quoad il-
lius tota ea æstas unicus & perpetuus foret dies.
Esse quoque modo uellent, unde in ediam & hyemis
incommoditatem leuare possent. Siquidem lignorum

magnam esse copiam, mare conchylia & pleraq; genera
piscium optimorum præbere: Fontes ibi salubres, aucupium
quoq; & uenationem subuenire multis. Panem uero
& uinum neq; hactenus defuisse neq; deinceps defutura,
dummodo ea ad necessitatem, & tuendam salutem, non ad
uoluptatem & luxum dispensari patiantur. Nihil autem
hactenus actum, quod aut admiratione dignum, aut quo re
ditui necessitatem prætexerent, siquidem Portugallenses
non modo quotannis, sed quotidie ferè tropicum capricor
ni, cum in orientem penetrarent, nullo negotio ad duodecim
usque gradus transcendere. Se autem quantula laude di
gnos existimandos, qui quatuor non amplius gradibus
longius in austrum processissent. Sibi certe hoc statutum,
antea se extrema passurum quam Hispaniam cum igno
minia repetiturum: credereq; socios omnes, aut saltè eos
in quibus generosus ille Hispanorum spiritus nondum pror
sus esset extinctus, eiusdem quoq; animi esse. Illud itaq; dum
taxat hortari, ut reliquum hyemis æquo animo sustinerent:
tanto fore uberiora præmia, quanto maioribus laboribus
& periculis Cæsari nouum & incognitum aromatum atq;
auri diuitem orbem aperuissent. Hac concione Magellanus
suorum animos mitigatos erectosq; esse existimans, intra
paucos dies nefaria foedaq; seditione afflictus est. Nam uul
go inter nauales socios cæpere sermones de uetere atque
æterno Portugallensium Castellanorumq; odio, Magellanum Por
tugallensem esse. Nihil ab eo gloriosius patriæ suæ geri pos
se, quam hanc classem cum tot uiris perdere. Neq; creden
dum etiam si posset Moluccas insulas reperire cupere, sed

satis habiturus si Cesarē aliquot annos uana spe possit circumducere, interim noui aliquid euenturum, unde Castellani ab aromatum inquisitione prorsus auertantur. Neq; item coeptū iter ad Moluccas illas beatas pertendere, sed ad externas aliquas niues ac glaciem & cœli perpetuam intemperiem. Magellanus his dictis mirifice irritatus corripit socios, sed aspicius aliquāto, q̄ homini peregrino, idq; in regione longinqua præfecturā gerenti cōueniret. Itaq; facta cōspiratione nauem occupant, regressum in Hispaniam apparatus, ille cū reliquis quos adhuc dicto audientes habebat nauigium illud inuadit, ducemq; eius ac alios præcipuos supremo supplicio afficit, ijs etiā in quos iure id fieri non poterat eā sortē subeūtibus. Erant enim regij quidā ministri, in quos nemo præter Cesarē ipsum eiusue senatum, capitali poena animaduertere iure potest. Nemo tamē pro tēpore regni imperiū detrectare ausus fuit. Licet non desuere qui adinuicē susurrarent, Magellanum eo modo in reliquos ad unum omnes Castellanos sæuitia grassaturū, donec sublati uniuersis è medio ipse cum paucis Portugallensibus suis eadē classe patriā reuerti posset. Altius itaq; hoc odiū pectori Castellanos insedit. Magellanus tamen cum primū maris procellas & hyemis asperitatem mitescere animaduertit, soluit ex sinu diui Iuliani. 24. Augusti. Vtq; antea multos dies terræ tractum in austrū uergētis fuerat secutus. Conspectū est tandē promontoriū, quod sanctæ crucis appellaueret. Vbi dū eos sequior tēpestas ab oriēte exorta deprēderet, una ex quinque nauibus ad littora elisa est, hoibus cū mercibus & arma-

mentis saluis, præter seruum unum Aethiopicum, qui fluctibus obrutus & demersus fuit. Hinc tellus paulo inter orientem & austrum, p[ro]tendi uisa est, quã dum more suo lustrare incipiunt, 26. Nouëbris, fauces quaedã quæ speciẽ freti præ se ferret detectæ sunt, ingreditur eas Magellanus, p[ro]tinus cum uniuersa classe, ubi dum alios atq[ue] iterum alios sinus cõspicit, iubet eos oes diligenter nauibus collustrare, si uspiã transitus pateret, quas se ad quintum diẽ quacũq[ue] acciderent, in freti faucibus expectatus um recepit: una ex his cui ipsius Magellani ex fratre nepos Aluarus Meschita præfuit, per sinus ipsius reflexus iterum in mare unde sinum ingressa fuerat defertur. Hispani autẽ cum se longius à reliquis nauibus distare cõsiderarent, facta conspiratione de reditu, Aluarum præfectum nauis suæ in uincula cõiiciunt, ac iter suum septentrionem uersus capiunt, suntq[ue] tandem ad littora Aethiopiæ delati, inde parato cõmeatu, octauo mense post q[ua]m à reliquis discesserãt, in Hispaniã uenere. ubi Aluarum causam ex uinculis dicere faciunt, quasi ipsius maximo cõsilio atq[ue] suasu patruus Magellanus tanta seuitia in Castellanos usus fuisset: At Magellanus ubi aliquot dies ultra statutum tẽpus, nauim hanc expectasset, & altera redisset, quæ nihil præter sinum uadosum, scrupulosq[ue] & rupes altissimas in littoe cõperisset: tertia uero nauis nuntia ret sinum hunc maximum freti similitudinẽ habere, quum tri duo nauigãtes exitum quidẽ nullum, sed quo latius progressi fuissent, angustius maris spatium inuenissent, & eã altitudinem cuius multis in locis nulla lõgitudine fundum attingere potuere: animaduertisse etiam ex aestu maris, fluxum

aliquāto q̄ refluxū uehementiorē, inde illis quoq; persua-
sum eē illac transitū in aliud aliquod pelagus patere: sta-
tuit per hunc uela uentis dare. Erat fretum hoc, quod qui-
dem tunc fretū esse ignorabatur, latitudinis aliquādo tri-
um, aliquādo duorū, nonnunq̄ decē, aut quinq; miliario-
rum italicorū, uergebatq; paululū in occidentem. Altitudo
autē poli australis duos supra quinquaginta gradus inuē-
ta est: longitudo uero eadem quā ad sinū scti Iuliani cōpe-
rissent. Aderat iam mēsis Nouēbris, noctē habebāt paulo
amplius horarū quiq; nullos unq̄ mortales ī littore cōspe-
xere. Visa fuit tamen nocte quadā ignium maxime à sini-
stro latere multitudo, ex quo cōiecturā faciunt se ab incolis
regionis illius fuisse cōspectos. Magellanus autē q̄ ter-
ram illā fragosam atq; insuper æternis frigoribus rigen-
tem uideret, indignū iudicabat in ea indaganda plures di-
es perdere, quamobrē tribus tantummodo nauibus con-
tinuo cursu in interiora freti uectus est, donec uicesimo se-
cundo die postquā in eo nauigare cœperat, in aliud mare
amplū atq; uastū defertur: longitudinem freti miliarium
Hispanorum fere centum esse attestatur: Terram quam
ad dextram habuissent, continentem esse quam diximus
haud dubium est. Ad sinistram autem non emporium, sed
insulas esse existimant, quod aliquando ex latere illo, in
ulteriori littore maris repercussum & fremitum audiuis-
sent. Videt Magellanus cōtinentē rursus recta ad septētri-
onem dirigi, quamobrē iubet dimissa terra illa ingenti ad
dextram nauigationis cursum per uastum & ingens hoc
pelagus, quod nescio an unquā nostras aut alienas naues

conspexerit, rectā eam oram dirigere, ex qua Corus flare
consuevit, hoc est inter occidentē & septentrionē, ea qui-
dem ratione ut tandē per occidentem in orientē ac rursus
sub zonā torridā pueniret, satis enim exploratū habuit
Moluccas in remotissimo esse oriente & haud multum à
linea æquinoctiali posse distare. Hic perpetuus cursus fuit:
neq; ab eo unq̄ discessere, nisi quantū tempestatū & uen-
torum uis eos aliquādo aliorum declinare coegit, ubi qua-
draginta dies hoc modo uehementi & ut plerunque se-
cūdo uento per altum delati fuissent, ac nihil unquam nisi
pontum & undiq; pontum conspexissent, iamq; rursus
ferē sub tropico capricorni nauigarent, uenere in conspe-
ctum insule duæ, exiguæ tamen & steriles, ad quas dum
naues appellere conarentur, eas inhabitatas inuenerunt,
ad eas tamē curationi & recreationi corporū (Nam pi-
scatio habebatur satis commoda) biduum consumptū est.
Insulas tamen has infortunatas cōmuni decreto appellāt.
Tum rursus ide soluerunt, pristino illo cursu & nauigatio-
nis instituto. Dūq; iam trimestre supra dies uigintifeliciter
p̄ altū hoc ueherētur, ac igens maris spatium metiti essent, ua-
stiusq; q̄ ullū humanū ingenium caperet, quod assidue fere
magna uis uentorū acti essent, cōsisterētq; iā de-nuo citrà
æquinoctialem lineā, cōspecta est eistandem insula quæ dā
ab idigenis ut postea cognouerūt Inuagana nominata. Qui
dū propius accederēt, cōpererunt altitudinē poli Arcticium
decim graduum. Longitudinē uero à Gadibus per occidentē
158. arbitrabatur. Protinus alias atq; iterū alias insulas
prospexere, ita ut se in archipelagum quendam ingentem

delatos uiderent, ad Inuaganam uentum est, attamen insula inhabitata inuenta est. Accedunt aliã exilẽ licet, ubi duas Canoas Indorum conspiciunt, sic enim hoc genus nauigij quod peregrinũ est ab Indis nuncupari solet, est enĩ excissum cauatũq; ex unico arboris trunco, caputq; unũ uel ad summũ alterũ hoĩem, indicijs ac signis sicut muti cum mutis loqui solet. Ab Indis scrutantur nomina insularum, & unde nã eis cõmeatus copia subministrari posset, cuius magna penuria premebatur, intelligunt illã in qua fuerãt Inuaganam: ubi tũc essent, Acacan nuncupari, sed utraq; inhospitam. Ceterũ haud longe distare insulam, cui Selani nomen eẽt, quã & serẽ digito ostendebãt. Eam habitatam, & copiam oĩm rerũ quã ad uitã necessitatẽ spectarent in ea reperiri. Nostri aquatione in Acacan facta, ad Selani tendunt, deprehendit hic eos aduersa tẽpestas ut ad insulam illam naues appellere nequiuerint, quin ad Massanam aliã insulã deiecti sunt, ubi triũ insularum regit rex, inde ad Subuth peruenere, ampla hæc est & ingens insula, ubi inito cũ regulo sædere, protinus in terrã descēdũt, ut sacra de more Christianorũ facerent. Aderat enim festũ resurrectionis illius q nos saluos fecit. Quare in littore ex nauũ uelis & ramis sacellum atq; in eo altare Christianorũ ritu cõstruunt, patrioq; more sacra faciũt. Accurrit regulus cũ magna Indorũ multitudine, qui oĩbus partibus uisi sunt hoc deorũ cultu delectari. Præficiũq; atq; aliquot ex præcipuis in tuguriũ reguli deducunt, & ea quã habebant cibaria apponunt. Panis quẽ sagum uocant, erat ex trunco seu ligno arboris haud multũ à pal-

mis dissimilis. Hæc frustatim dissecta, ac in sartagine oleo
frixo panem hunc præbet, cuius particulam Reuerendis.
D. T. mitto: potus erat humor qui ex conscisiss palmarum
ramis defluere & manare solet. Aucupia quoque conuiuia
ornabant. Reliqui fructus illius erant regionis. Conspicit
Magellanus in domo reguli quendam agrum & iam prorsus
extenuatum, scrutatur quisnam hic esset, de quo morbi ge
uere torqueatur. Intelligit nepotem illius reguli, & iam bien
nio uehementi feбри laborasse: iubet cum bono animo esse:
si modo Christo se deuoueret, protinus salutem & pristinam
ualetudinem recuperaturum. Indus conditionem accipit. Cru
ceque adorata baptismum capit, postridie se incolumem affir
mat, surgit ex lectulo, ambulat, cibum sumit ut reliqui.
Nescio quæ insomnia Indis suis narrat. Quid multa: Re
gulus ipse cum Indorum duobus milibus supra ducentos ba
ptizatur, Christi que nomen & religionem profitentur. Ma
gellanus autem hanc insulam diuitum auri & gingiberis esse con
siderans, præterea omnibus circumuicinis insulis situ suo
adeo opportunam, ut inde facile earum opes & terra munera
posset explorare. Quapropter regulum Subuth adit, il
lique persuadet, cum ipse dimisso uano atque impio deorum cul
tu, se ad Christi religionem conuertisset, equum esse ut regu
li proximarum insularum eius iussui imperioque parerent,
statuisse se itaque hac de re legatos mittere, & eos qui mi
nus dicto audientes forent, ad hoc armis cogere. Placet bar
baro conditio, legati mittuntur. Venit idem atque alter re
gulus, & Subuthicum patrio more adorant. Erat proxi
ma insula Mauthan, cuius rex cæteris milite & armis præ

stabat, ille recusat se eū adoraturum cui imperare iā diu so-
litus fuisset. Magellanus, qui quod cœpisset conficere cupe-
ret, armari iubet quadraginta ex suis, quorū uirtutē & ī
bello robur perspectū habuit, inq; Mauthan cymbis trās-
uehitur, proxima insula erat. Subuthicus regulus, aliquot
ex suis ei adiunxit, qui insulæ sitū & naturā locorū doce-
ant, & si in rem esset acie etiā decertent. Rex Mauthan
nostros aduentare prospiciens, ad tria milia suorū in cā-
pūm educit, Magellanus suos cū tormentis machināq; bel-
licis, licet paucis, in littore exponit, & quanquā se lōge ho-
stibus inferiorē numero aī aduerteret, gentē præterea bel-
licosam, quæ lāceis & alijs lōgioribus armis uteretur, sa-
tius tamē duxit cum eis acie decernere, q̄ aut regredi aut
Subuthico milite uti. Iubet itaq; suos bono ac cōstanti esse
aīo, neq; terreri hostiū multitudinē: cū sepe uisum eēt, cū
alijs tū proimix diebus, in insula luacatan Hispanos du-
centos aliquando ducentenā & nōnunquam trecētenā ho-
minum milia acie sudisse. Subuthicis uero ostendit, se non
eos ad pugnādum, sed ad suorū fortitudinē & in bello ro-
bur spectandū adduxisse. Itaq; impetu in hostes facto, pu-
gnatur acriter utrinq; sed cum hostes numero nostros su-
perarent, & longioribus armis uterentur, quibus nostris
multa incōmoda inferrent, cōfossus est tandē ipse Magel-
lanus. Reliqui autē & si nondum planē uicti uiderentur,
amisso tamen duce pedē referunt. Quos hostes, q̄ in ordi-
ne retrocederent, insequi non audent. Reuertuntur itaq;
Hispani amisso classis præfecto Magellano, & alijs socijs
septē in Subuth, ubi nouum classis præfectum eligunt lo-

hannē Serranum, uirum haud spernēdū, is protinus in ita
foedera cum Subuthico rege, nouis muneribus renouat, ac
Mauthan regem se deuicturum spondet. Habuerat seruū
Magellanus ex insulis Moluccarū ortum, quē alias in Ma-
laccha emerat, hic Hispanā linguā absolute callebat, & eo
alio adhibito interprete Subuthico, qui Moluccen. sermōis
gnarus erat, nostri negotiabantur: hic praelio Mauthēsi in-
terfuerat, & exilia quaedā uulnera in eo acceperat. Quā
de re cubabat toto die intentus ualetudini. Serranus quī
nihil sine eo pertractare potuit, corripit hominem durio-
ribus uerbis, eum scilicet non desisse seruum atq; manci-
pium esse occiso Magellano, sed grauius seruitutis iugum
subiturum & asperrimis loris cāsum iri, nisi officiosius
demandata ministeria exequeretur. Seruus hic ex his uer-
bis ingens odium in nostros concipit. Disimulata tamen
ira post aliquot dies regulum Subuthicum adit, docet insa-
tiabilem eē Hispanorum auaritiā. Illisq; hoc statutum
& decretum, ut deuicto Mauthano rege, in ipsum postea
seuiant & captiuum abducant, neq; aliud rebus suis re-
medium adhiberi posse, q̄ fraudem fraude praeuenire. Bar-
barus omnia credit. Clām pacem cum rege Mauthan &
reliquis facit, & in nostrorum exitium conspirant. Voca-
tur ad solenne conuiuium praefectus Serranus cum reli-
quis omnibus praecipuis, qui numero. 27. fuere. Hi nihil
mali suspicati quod Barbari omnia astute disimulauerāt,
secure & incaute in terrā tanq̄ ij qui cum regulo cibum
sumpturi essent, descendunt. Inter epulāum ab ijs qui in
insidijs collocati fuerāt opprimuntur. Fit clamor undiq;

nuntiatur protinus in nauibus nostros occisos, & in tota
insula hostilia esse oia: prospiciunt ex nauibus nostri, pul-
cram crucem quam in arbore posuerant, à barbaris ma-
gno furore in terrã præcipitari & in frustra secari. At Hi-
spani reliqui qui in nauibus mãserant de sociorum clade
edocti, maiores insidias uerentur. Quapropter anchoris
sublatis uela uētis ocyus cōmittunt. Adducitur paulo post
ad littora uinctus misere Serranus, obsecrat, ut à tam dira
captiuitate redimatur, se impetraße ut redimi liceret, mō
de suis hoc fieri cōcedatur. Nostri & si ducē turpe hoc mo-
do relinquere existimabant, tamen fraudem & insidias
ueriti, in altum tendunt, relicto Serranum misere ad litto-
ra lacrymante, opemq; atq; auxilium suorum planctu
ingenti lugubriq; implorante. Hispani duce socijsq; amis-
sis tristes anxijq; nauigabant, non modo calamitate & so-
ciorum clade perturbati, sed quod iam ad eam paucitatē
& numerum essent redacti, qui ad tres naues gubernan-
das impar haberetur. Qua de re consilium ineunt, & con-
tinuo cōmunibus suffragijs nihil magis in rem esse decer-
nunt, q̄ una aliquotium nauium igni absumpta, duas
duntaxat asseruare. Accedunt itaq; proximã insulam cui
Cohol nomē erat, & armamentis in alias duas naues trãf-
latis, tertiam hanc cōcremant. Inde ad insulam Gibeth de-
feruntur. Quam & si auro ac Gingibere multisq; alijs
rebus felicem cognoscerent, diutius tamen ad eã non mo-
randum censent, quod Indos illos nulli beneuolentia ad se
allicere potuerint. Armis autem decernere paucitas pro-
hibebat. Illuc ad Porne insulam tendunt. Duæ in hoc ar-

chipelago insule erant ingentes ampleq; , quarum altera Siloli dicta est, cuius rex sexcentos liberos habebat. Altera quam diximus Porne Siloli maior est. Quippe quae navigatione sex mensium ambi uix possit, Porne aut trium. Sed quemadmodum illa uastior, ita haec & terrae felicitate beator, & urbis eiusdem nominis magnitudine clarior est. Sed cum Porne insulis caeteris quae haecenus collustrasset nobilior haberetur, & unde caeteros bonos mores utaeque cultum accipere uidebantur, statui horum populorum mores & instituta paucis attingere. Sunt omnes hi insulani Caphrae, hoc est gentiles, solem & lunam deos colunt: soli diei, luna uero noctis imperium ascribunt: illum marem, hanc foeminae dicunt, atque hos caeterarum stellarum parentes uocant, quas omnes deos esse, minutos tamen, arbitratur. Solem orientem certis carminibus salutant potius quam adorant. Item lunam noctu fulgentem, a quibus liberos, foecundam pecoris foeturam, terrae huberes frutices, aliaque id genus deponunt. Caeterum pietatem ac iustitiam colunt. & praecipue pacem atque otium amant, bellum uero maxime detestantur, regem suum dum paci studet, ut deum colunt. Cum belli cupidior sit, non quiescunt donec hostium manu in acie ceciderit. Qui ubi bellum gerere statuit, quod raro fit, primus a suis in acie collocatur, ubi omnem hostium impetum sustinere cogitur. Neque strenue in hostem inferunt sese, nisi donec regem suum occisum intelligunt, tunc enim primum pro libertate & futuro rege pugnare incipiunt, neque unquam apud eos uisus est rex belli autor quin in acie ceciderit. Quae de re raro bella gerunt, si res prote-

dere iniquum putat. Omnibus autē præcipuum est studi-
um ne finitimos populos aut peregrinos iniuria laceſſat.
Verūſi quādo ipſi laceſiti fuerint, par pari referunt. Et ne
latius ſerpat, protinus ad concordiam ſpectant. Neq; quic-
quam apud eos glorioſius eſſe poterit, q̄ ſi quis prior pa-
cem petierit: neq; item magis indecorum q̄ in pace peten-
da præuentum eſſe, ſædum autem atq; deſtabile cenſent
pacem petenti negare, etiamſi quis iniuria laceſſitus fue-
rit. Nanq; in huius exitium finitimi oēs tanq̄ dirum atq;
impium protinus conſpirant. Quo ſit, ut omni ſerè tempo-
re tranquillitate & otio fruantur. Nulla apud eos latro-
cinia, cædes etiam nulla. Nemini regem præter q̄ uxori-
bus eius & liberis alloqui fas eſt, nō niſi eminus ꝑ cannas
q̄s auri illius apponunt, & q̄cquid uolunt ꝑ eas inſuſur-
rant. Poſt mortē homini nullum eſſe ſenſum dicunt, quod
nec ullus ante natalem fuiſſet. Aedes habent exiles ex li-
gnis & terra conſtructas, partim rudere, partim palma-
tis frondibus coopertas. In urbe Forne uiginti milia domo-
rum eſſe certum habetur. Vxores ducunt quot alere poſ-
ſunt, cibo utuntur, quem aut aucupiū aut piſcatio præ-
bet. Panem ex oryza conſciunt. Potum ex liquore qui de
conſciſſis palmarum (ut diximus) ramis ſillat. Alij merca-
turam in propinquis inſulis faciunt, ad quas iuncis defe-
runtur, alij uenationi, alij piſcacioni, alij agriculturæ ſtu-
dent. Veſtes habēt ex goſſampino. Animalia etiā ſerè oīa
quæ apud nos ſunt præter oues, bouem, & aſinum. Equi
tamen perexigui et exiles ſunt. Camphoræ, gingiberis et
cynamomi magnus apud eos prouentus. Inde noſtri rege

illo salutato & muneribus condonato ad Moluccas ten-
dunt, quæ illis ab eodem rege cōmōstratæ fuere. Veniunt
ad littora insula Solo, ubi margaritas magnitudine ouo-
rum turturum, aut aliquādo gallinarum intelligunt, quæ
tamen non nisi in altissimo æquore expiscari possunt. No-
stri hmōi unionem non attulere, quod anni tempus illo-
rum piscationem non præbebat. Cepisse tamen ea in re-
gione ostreum attestantur, cuius caro septem supra qua-
draginta librarum esset. Hinc facile crediderim tantæ ma-
gnitudinis margaritas illic reperiri. Cum satis constet uni-
ones concharum partum esse. Et ne quicquam prætermit-
tam, constanter nostri asserunt narrauisse insulanos Por-
ne, regem gestare in diademate uniones duos oui anserini
magnitudinis. Hinc ad insulam Gilonam uentum est ubi ho-
mines cōspexere auriculis longis atq; adeo pendulis ut hu-
meros attingerent, quæ cum admodum admirarentur no-
stri, intelligunt ab indigenis, haud longe distare aliam in-
sulam, ubi homines essent non solum pendulis, sed adeo la-
tis amplisq; auriculis, ut cum ex usu esset, altera earum
uniuersum caput cōtegeret. Nostri at q non monstra, sed
aromata qrerēt omīssis nugis recta ad Moluccas tēdunt,
octauo mēse postq; præcētus eorū Magellanus i Mauthan
occubuerat, ab eis repertæ sunt. Insule sunt numero quin-
q; Tarāte, Muthil, Thegori, Mare, & Matthien nuncupa-
tæ: tum citra tum ultra tum etiam sub ipso æquinoctiali si-
tæ. Alia Gariophilum, alia Myristicā nucem, alia cynamo-
mum gignit. Viæ sunt oēs, sed parua atq; angustæ admo-
dum. Reges Marmin paucis ante annis imortales aīas esse

credere coepere. Haud alio argumento ducti, q̄ quod auiculam quam lã pulcherrimã nunquã terræ aut cuiq̄ alij rei quæ in terra esset, insidere animaduertent. Sed aliãquãdo ex summo æthere exanimẽ in humũ decidere. Et cũ Mahometani qui ad eos cõmercij causa cõmearent, hanc auiculã in paradiso ortã, paradisum uero locũ animarũ quæ uita sunt etæ essent, at testarentur, induerunt hi reguli Mahometi sectam, q̄ hæc de hoc animarum loco mira polliceretur. Auiculam uero Mamuco Diata appellarunt. Quam adeo sancte religiosq; habent, ut se ea reges tutos in bello existiment, etiamsi suo more in prima acie collocati fuerint. Plebei aut Caphræ sunt, & eisdem fere moribus & institutis, quibus insularos Porne ostendimus, sunt egentes admodum utpote apud quos nihil præterq̄ aromata proueniunt, quæ cũ uenenis arsenico & Mercurio sublimato uulgo appellato, ac linteis quibus ut plurimum uestiuntur, libenter cõmutant: in quẽ uero usum his uenenis utantur nondũ satis cõpertũ est. Viuunt pane sagu & piscibus ac nonnunq̄ psittacis. Latet tuguriolis demissis admodũ. Quid multa? Omnia apud hos humilia & sordida præter pacem, otium & aromata. Quorũ alterũ & qdẽ pulcherrimũ summũq; bonũ ingens mortaliũ iniquitas ex hoc nostro orbe ad eos relegasse uidetur. Aromata uero tum auaritia tum insatiabilis gula euiditas, nos in ignoto etiã orbe illorumq̄rere cogit. Adeo hominum proteruia salubria quæq; haud lögus satis nequit, protrudere, neq; quæ luxus & libidinis appetere. Nostri uero Moluccarum situ diligenter inspecto, & cuiusq; in sula, præterea regulorũ moribus exploratis, ad Theodori

accedunt, quod hęc copia Gariophili ceteris antea uere, re-
gem uero prudētia & humanitate reliquis regibus præsta-
re intelligebāt. Paratis itaq; muneribus in terrā descēdūt
ac regem salutant, præbētq; munera tanq̄ à Cæsare missa.
Ille muneribus benigne acceptis, in cœlum suspiciens, iam
inquit biennium agitur, cum uos à maximo rege, regum
ad inquirendas has terras demissos è siderum rōne cogno-
ui. Quare aduentus uester tanto mihi gratior iucundiorq;
est, quanto astrorū significatione diutius mihi præscitus fuit
Et cū nihil hmōi euenire scio quod nō iamdiu fatorū & side-
rum decreto statutum sit, non is ero qui aut satis aut siderū
significationi aduersari moliar, sed uolens libensq; post-
hac deposito regio fastigio me tātummodo regis uestri nomi-
ne huius insulae procurationem gerere existimabo. Quare
naues in portum subduate & reliquos socios in terrā tuto
descendere iubetote, ut nunc tandem post tā longam maris
iactationem totq; rerum pericula seure terræ benignitate
frui & corpora curare possitis. Neq; aliud existimate q̄ uos
in regis uestri regnum uenire. His dictis rex deposito diade-
mate singulos amplectitur, & quæ terra illa alimenta habe-
bat, afferri iubet. Nostri hac re lætati, ad socios redeunt, ac
quæ acta sunt renūtiāt. Hi hac regis comitate & beneuolē-
tia lætati insula potiūtur. Vbi cum aliquot diebus regia mu-
nificētia fuissent recreati, ide ad reliquos reges legatos mit-
tunt ad insularum copias explorādas, & regulatorum aios
conciliandos. Tarante proxima erat, & hęc quoq; mini-
ma est insula. Quippe quæ paulo ultra sex miliarium it ali-
corum ambitum habet. Est huic proxima Matthien & ea

exilis. Hæ tres Gariophali magnam copiã gignunt, sed lon-
ge uberiorem in quartum annum. Arbores hæ non nisi in
abruptis rupibus provenire solent, & ita densatur, ut ple-
runq; lucam faciãt. Arbor hæc tum folijs, tum crassitudine
tum ipsa etiam altitudine lauro simillima est, Gariophiliũ
quem vulgo à similitudine clauum nominãt nascitur ex sum-
mis singulis ramusculis. Corolla primum, tum in ea flos
haud alius q̃ mali aurei prodit. Aciesq; seu cuspis ipsa Ga-
riophili summo stipiti insidet, donec paulatim in longum ex-
urgens mucronẽ efficit. Rubescit primum, mox sole tostum
nigrescit. Huius arboris sylvas inter se, quemadmo-
dum nos vineas, indigenæ paritas habent. Gariophilon
firis conduunt, donec aliõ à mercatoribus trãfferatur. Quar-
ta insula Muthil haud cæteris maior. Hæc cynamomum ge-
gnit. Arbor hæc surculosa & alioqui sterilis siccitate gau-
dens, simillima est arbori quæ malum fert punicum. Huius
cortex ad solis calorem dehiscens à ligno auellitur, & pau-
lulum ad solem detostus sit cynamomum. Huic propinqua
est alia insula, quæ Bidam appellatur, Moluccensibus insu-
lis maior ampliorq;. In ea Myristica nux nascitur. Cuius ar-
bor procerã amplãq; est. Arbori quæ nucem iuglandem
fert admodum similis. Neq; hæc nux aliter q̃ iuglans produ-
citur, gemino protecta operimento, puluinati primum caly-
cis, sub hoc tenuis membrana, quæ reticulatim nucem am-
plectitur. Hæc apud nos Muscate flos, ab Hispanis Macis
uocatur, nobile atq; salubre aroma. Alterum operimẽtum
ligneum est putamen, ut auellana cui quam diximus ipsa
nux inest muscata. Ginger uero passim in singulis insulis

huius archipelagi nascitur. Aliud feminatim, aliud sponte
prouenit. Sed quod feminatur nobilius est. Herba similis il-
li quæ crocum fert, & eo modo eius radix fere nascitur,
quæ Gingiber est. Nostri ab regulis singulis benigne susce-
pti suere, & exemplo regis Theodori sese Cæsaris imperio
ultra submisere. At Hispani qui non nisi unam atq; alteram
haberent nauim, statuere de singulis quidem aliquid afferre,
sed naues Gariophilo onerare, quod huius & anno illo ube-
rior prouentus fuisset, & huius generis aromatis maiorem
copiam naues capere possent. Impletis itaq; Gariophilo nauibus,
& literis muneribusq; à regibus ad Cæsarem accep-
tis, discessum parant, literæ plenæ erant fidei atq; obser-
uantie. Munera erant enses Indici, aliaq; id genus. Sed præ-
cipuum Mamuco Diata hoc est auicula dei, quæ se in præ-
liotutos inuictosq; putant. Harum quinque missæ fuere, unam
impetraui à præfecto nauis, quam reuerendiss. D. T. mit-
to. Non quod se ea ab insidijs & ferro tutam putet, ut illi
perhibent, sed quod eius raritate & pulchritudine delecte-
tur. Mitto quoq; & cynamomi & muscatæ & Gariophili
aliquid, ut cognoscat nostra aromata ipsæ quæ Veneti & Portu-
gallen. afferunt, non modo non deteriora sed nobiliora, quæ recetio-
ra sunt. Nostri dum ex Theodori soluissent, ecce altera nauis
& maior quidem, uitio facto aquam hausit, ita ut ad The-
dori regredi necessum fuerit. Hispani dum hoc incommo-
dum non nisi magno negotio & in multorum dierum spa-
tio posse tollere animaduertent, conuenere ut altera nauis
ad promontorium Cattigara, inde per altum quæ longe pos-
set à littoribus Indiarum ueheretur, ne à Portugallensibus, con-

spici posset, donec promontorium Africae, quod ultra capri
corni tropicum protrahitur, & cui bonae spei Portugallien-
nomen indidere, in conspectum ueniret, quod inde haud
difficilis in Hispaniam esset nauigatio. Altera uero nauis
cum primum refecta esset, rursus per archipelagum ua-
stumq; illum oceanum ad litora illius continentis quam su-
pra memorauimus cursum caperet, donec eam oram repe-
raret, quae e regione Darienis esset, ubi angusto admodum
terrae spatio australe illud mare ab occidentali, in quo Ca-
stellanorum sunt insulae, disungitur. Soluit itaque de-
nuo ex Theodori nauis altera, & citra aequinoctialem ad duode-
cim gradus uecta, promontorium Cattigarae, quod Ptole-
maeus longe etiam ultra aequinoctialem protensum arbitra-
tus est, non inuenere. Sed postquam ingens maris spatium
demensi essent, ad promontorium bonae spei, inde ad insulas
Hesperidum delatae sunt. Et cum haec nauis longa hac naui-
gatione concussa aquam admitteret, non potuere nautae,
quorum iam multi etiam rerum & nauigationis incom-
moditate perierant, exhaurienda sentinae satagere. Quapro-
pter in unam insularum quae sancti Iacobi nuncupatur, de-
scenderunt, ut seruos emerent. Nostri autem dum pecuni-
am nauatarum more non haberent, Gariophonium pro ser-
uis offerunt. Qua re per Portugallenses qui in illa insula
magistratum gerunt intellecta, tredecim ex nostris in uincula
coniecti sunt. Reliqui in numero decem & octo erant.
Hac rei nouitate territi, dimissis socijs continuo in Hispaniam
tendant. Quo decimosexto mense postquam ex Theodo-
ri discesserent, salui atq; incolumes sexto Septembris ad por-

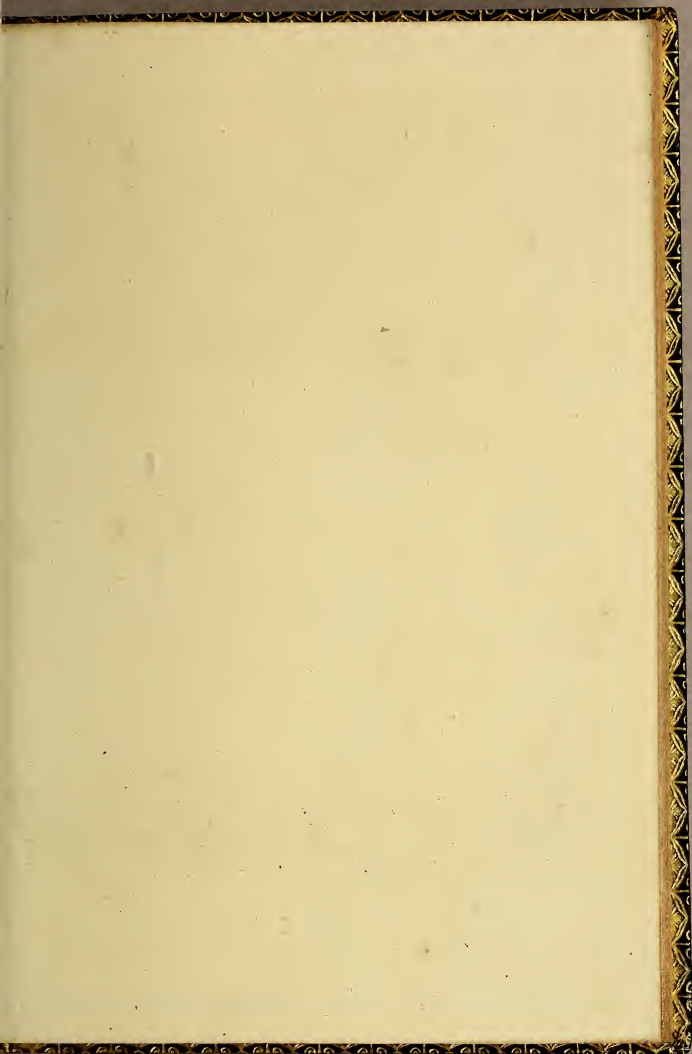
um Hispali propinquum peruenere. Digniores profecto
 naua, q̄ aeterna memoria celebrentur, q̄ qui cum Iasone ad
 Colchidem nauigarunt Argonauta. Nauis autē ipsa mul-
 to dignior, ut inter sidera collocetur, quā uetus illa Ar-
 go. Hec nanq; ex Grecia duntaxat per pontum uicta est,
 nostra uero ex Hispali austrum uersus. Indēq; per uniuer-
 sum occidentem perq; inferius hemisphaerium, in orientem
 penetrans, rursum in occidentem remeauit. Reuerēdissime
 D. T. me humillime commendo. Datum Vallisoleti die
 XXIII Octobris M. D. XXII.

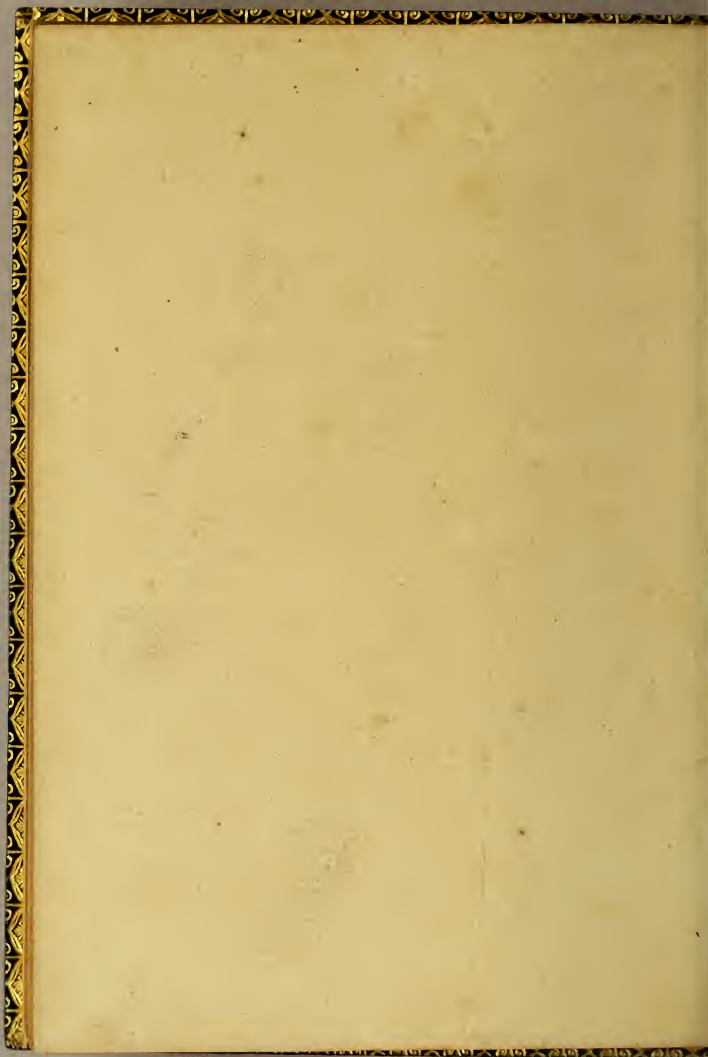
E. v. d. s. stris. D. T.

Humillim; ex per
petrus seruator.

Maximilianus
Transylvanus.

Colonia in aedibus Eucuarij Ceruicorni. Anno uir-
 ginei partus. M. D. XXIII. mense
 Ianuario.

JS23

M 464d

